

Gretha Schoon: 'Wat blijft is en Woort...'

Met andere woorden

krachtige stem. Ieder woord krijgt een eigen gewicht. De mensen in de volle zaal, daaronder veel schrijvers uit de vijf noord-oostelijke provincies, luisteren ademloos. Zo kun je dus ook lezen. Zo kun je dus ook schrijven. Zo kan het dus ook in het plat.

Ik stond tussen de coulissen en voelde de spanning suizen tussen podium en publiek. Ik wist dat het zo zou gaan. Ik had haar een paar jaar eerder horen voorlezen in de hoge gelagkamer van café-hotel Zur Blinke in Bunde, net over de grens. Al luisterend had ik daar ineens begrepen, wat ik even tevoren verwonderd had aangezien: de zorg en bewondering waarmee de jonge platt-Duitse schrijvers en zangers haar omgaven. Rooie Grünen van na de oorlog, anti-nazi, licht anarchistisch, restant geiteharen sokken, pacifistisch, anti-Brockdorff, anti-kernbom, hartstochtelijk vóór folk en lyrik: die groep was met het platt-Duuts in de weer. En zij, oudere dame van voor de oorlog, werd in al

haar oprechtheid en strijdbaarheid tegen iedere aantasting van menselijkheid hun voorbeeld en norm. In Pumpfwerk Wilhelmshafen, het tot cultuurpodium omgebouwde gemaal, waar Lianne Abeln en Jan & Jörn teksten van haar zongen, zat ik naast haar. 'Ik funn in olle Breven en lüttje Vögelfeer...' 'Wat doch mooi hier alle mit 'n kanner...' zei ze genietend. Op de terugreis brachten David Hartsema en ik haar thuis, in Leer. Boven schonk ze Ostfriesen-thee in gebloemde kommetjes van dun porcelein. Tee mit klontjes. Het schepje room vloeide langzaam uit vanaf de rand. Onder de titel van haar gedichtenbundel schreef ze voor mij een opdracht: 'Moterspraak is en Stück Tohüüs'.

Greta Schoon. In 1909 geboren in Spetzerfehn, Ostfriesland. Geen eigen kinderen, nooit getrouwd geweest. Maar altijd met kinderen gewerkt: probleemkinderen, probleemouders. Ik zie haar in gedachten tegenover hen

zitten. Greta met haar zachte ogen, haar scherpe blik, haar warmte en aandacht. Altijd verteld, gezongen, geschreven voor de allerkleinsten.

*Ik kunn di wol en Huske halen
mit Blömen un mit
Sünnenstrahlen.
Un is dat Huus wat krumm
un scheef,
ik hebb di ja van Harten leev.*

Ze had ze inderdaad van harte lief, de kleinen en de groten. Het sprak uit haar houding, haar belangstelling. Het spreekt uit haar gedichten. Die gaan over afstand, over tekortschieten tegenover elkaar, over hoop en moed. Niet in prekerige beschouwingen. Haar gedichten zijn beeldend, al gaan ze over taal, relaties. Maar de taal wordt een brug, wordt de taal van duiven, vogels, de taal van de regen en de wind. Over deuren en muren schrijft ze, over een gebroken glas, over bloemen en distels, over vuur en zaad, over wolken en vleugels, over een wak in het ijs, sneeuw op de weg, as in het vuur, de roep van een mens in de

nacht. Spaarzaam, weloverwogen gebruikt ze haar taal in haar gedichten. Soms bestaat een versregel uit slechts één of twee woorden. Die krijgen daarmee een enorme lading en kracht. Greta zegt zelf in die tijd: 'Wat ik mit 1 Woort zeggen kunn, dor harr en tweede nix to söken'. In 1977, ze is dan 68 jaar, verschijnt bij Schuster in Leer haar eerste gedichtenbundel 'Kuckuckssommer'. In 1983 volgt bij Davids Drucke in Göttingen de bundel 'Dat wi överleven'. Tussendoor schrijft ze enkele verhalen, zoals 'Gevelke', een behoorlijk aantal liedteksten en daarnaast teksten voor lezingen en publicaties. In 1980 krijgt ze voor het gedicht 'Sasuska' uit de cyclus 'Biller ut Masuren' de Freudenthal-Pries voor het beste platt-Duitse gedicht. In 1981 ontvangt ze de Klaus Groth-Pries, de hoogste poëzieonderscheiding van Noordduitsland. Werk van haar wordt vertaald in het Gronings, Drents, Duits en Italiaans. Ze maakt school. En met haar heel specifieke

uitstraling vormt ze het rustige middelpunt van een beweging.

Maar langzamerhand gaat de jonge strijdbare generatie platt-Duitse schrijvers en zangers op in werk, huwelijk en carrière. Om Greta wordt het wat stiller. Haar gezondheid gaat achteruit, haar gezicht wordt minder, de kring wordt kleiner.

Vorige maand is ze gestorven, 7 maart 1991, 81 jaar oud. Ik was niet op haar begrafenis in haar kleine geboortedorp Spetzerfehn. Maar ik weet haar invloed in mijn poëzie, en in de dingen die ik binnen de streektaalbeweging heb helpen organiseren. Op haar rouwkaart staat een gedicht:

*Wat blijft
is
en Woort
dat noch
klingen sall
wenn dien Mund
de dat
utsproken hett
al lang
swiegen mutt*

*Uns sünd Hann' geven,
Rosen to planten,
man wi
sai'n Disels.*

*Uns sünd Worden geven,
Brüggen to bau'n
man wi
swiegen.*

Op het grote toneel van De Tamboer in Hoogeveen staat de kleine, frêle vrouw achter de microfoon, volkomen zichzelf. Licht spiegelt in haar brilleglazen. Zorgvuldige dictie. Weloverwogen, zachte, toch